

Vicis de paper en el ciberperiodisme local. Dinàmiques i estils dels mitjans valencians a Internet

Dolors Palau Sampio
Universitat de València
dolores.palau@uv.es

Aquest treball analitza una vintena de *diaris* digitals valencians, és a dir, publicacions nascudes a la xarxa que no disposen de referent imprès ni tenen una prioritat audiovisual. L'objectiu és conèixer la diversitat de models que conviuen i les formes d'expressió que adopten, amb la finalitat de veure quines peculiaritats comporta la publicació en Internet i quin és el grau de convergència digital. Per a dur a terme la revisió es proposa una fitxa d'anàlisi que recull els principals ítems.

1. Periodisme de proximitat nascut a la xarxa

Parlar de periodisme de proximitat en Internet, en un entorn on les fronteres físiques no són un problema, sembla, d'entrada, una contradicció. Més enllà de les aparences, una aproximació als mitjans digitals valencians presents a la xarxa mostra que es tracta d'una realitat des de fa alguns anys, sotmesa a matisos i variacions, en la que conviuen diferents suports que tenen en l'aspecte local la seua principal força. Determinar eixes característiques és l'objectiu d'aquesta anàlisi, que pren un vessant empíric, front a d'altres reflexions de fons sobre el fenomen anomenat *glocal*¹. Què entenem per *Internet de proximitat*? N. Pélissier ofereix una aproximació a aquesta etiqueta:

Par cette expression, nous comprenons l'ensemble des dispositifs de transmission électronique à distance utilisant le réseau mondial Internet et ses fonctionnalités à des fins d'information, de communication et de médiation locales. Cet ensemble est composé d'une série de sites Internet orientés vers ces fins et s'inscrivant dans les cadres structurants des territoires locaux les plus divers, du plus vaste (la région, la province...) au plus restreint (le hameau, le quartier, voire l'immeuble...) en passant par des échelons intermédiaires, tels que le district, le département, le canton et surtout la ville (2001: 95).

El primer cens de mitjans digitals a la Comunitat Valenciana, elaborat per G. López (2008), posa de manifest que en aquest territori funcionen 232 publicacions i d'elles gairebé un 40% entrarien en la categoria de diaris. Aquest grup, però, està lluny de conformar un tot homogeni. En ell s'engloben tant les publicacions en paper –de caràcter diari o amb altra periodicitat– que estenen

¹ Des de finals dels anys 90 diversos autors han analitzat el fenomen de convergència local/global en diferents publicacions, entre ells, X. López ("La información de proximidad en la sociedad global", 1998, *Revista Latina de Comunicación Social*), M. L. Barbeito i J. J. Perona ("Lo global y lo local. Reflexiones sobre una interacción emergente, 1999, *Revista Latina de Comunicación Social*) o J. Ll. Gómez Mompant ("La información glocal: una alternativa pel benestar comunicatiu", 2002, *L'Espill*).

la seua capçalera a la xarxa, com aquelles ubicades exclusivament allí. Són precisament aquestes últimes, les que no tenen vida més enllà d'Internet, les que centren l'atenció d'aquest article. Les primeres, que venen a representar gairebé la meitat del conjunt, estan integrades bàsicament per diaris, tant de pagament com gratuïts, de difusió estatal o d'àmbit local/regional que, en bona mesura, bolquen els continguts publicats a la xarxa i nodreixen les novetats i actualitzacions d'informació procedent d'agències, a més d'afegir seccions de participació i serveis. També formen part d'aquest nucli una vintena² de publicacions setmanals o quinzenals que s'editen a la Comunitat, caracteritzades, en general, per l'escassa renovació dels continguts ja publicats.

L'objectiu que es planteja, salvat el primer garbell entre versió impresa i no, és realitzar una aproximació que abaste tant la varietat de continguts i àmbits de cobertura com les seues característiques expressives, des de l'explotació de les possibilitats que ofereix Internet fins a les particularitats de gèneres i estils que fan servir. Tots ells tenen, però, un element en comú, fonamental a l'hora de focalitzar l'estudi: l'aposta per la proximitat en els continguts en un mitjà de difusió global. En definitiva, es pretén conèixer de quina manera la publicació a través d'Internet ha modificat els esquemes de la premsa de proximitat en paper³ o si, simplement, s'ha convertit en una caixa de ressonància per a reproduir dinàmiques i vicis d'origen sobre els quals han incidit diferents autors.

M. Fontcuberta (1997: 49-50) apunta, en primer lloc, que la premsa regional impresa sol primar l'aspecte geogràfic sobre el temàtic, el que converteix les seccions o edicions en una mena de calaix de sastre on conviuen notícies de tota mena, amb la particularitat de compartir el mateix escenari. "Habría que crear áreas informativas que vertebrasen ambos conceptos", assenyala l'autora, abans d'indicar que, de vegades, alguns opten per agrupar en la mateixa pàgina les notícies vinculades temàticament, conformant una mena de mosaïc. En segon lloc, incideix en el caràcter monòton de les fonts de la notícia, amb una clara superioritat de les institucionals. Front a això destaca que els diaris regionals "deberían apostar por los cuatro ámbitos fundamentales ligados al contenido de los media: identidad, calidad, pluralidad de fuentes y diversidad de contenidos". En tercer lloc, subratlla el predomini del gènere notícia, "muchas veces redactada con lenguaje neutro y administrativo, en detrimento de otros géneros, como el reportaje, que permiten una mayor riqueza contextualizadora y expresiva". Així mateix, s'imposa l'entrevista informativa sobre la de personalitat, "con lo que se pierde una fuente importante para la manifestación del lenguaje o los modismos locales, por ejemplo". Finalment, Fontcuberta advoca per la contribució que poden fer aquests mitjans a la recuperació de la història de la zona on es distribueixen, tenint en compte, més enllà de fonts oficials i institucionals, els protagonistes

² Es tracta de publicacions, en bona mesura gratuïtes i de difusió comarcal, com és el cas de *Burriana Semanal*, *Crónica Local*, *El Económico*, *El Record del Vinalopó*, *El Set*, *Nou Dise*, *Portal Dénia Digital*, *Torreguía*, *Safor Guía*, *Poble al Dia*, *Grupo Noticias*, *L'Informador de la Costera Digital*, *Comarcal.net* i *La Opinión de Torrent*, entre les publicacions editades en castellà o valencià.

³ R. Salaverría assenyala que les tres característiques essencials de la comunicació en la xarxa fan possible que el llenguatge periodístic es desenvolupe en dos sentits: la renovació, fent el que ja feia però aprofitant les noves possibilitats expressives, o la innovació, és a dir, l'experimentació de noves possibilitats expressives. Les seues conclusions de fa tres anys no eren, però, massa alentadores (2005: 26-27).

socials que segurament mai no apareixeran en les pàgines d'un diari nacional. D'aquesta manera,

la prensa regional puede contribuir al mayor conocimiento de los rasgos distintivos de una comunidad determinada (fiestas, tradiciones, etc.) sin, necesariamente, caer en estereotipos. Debe reflejar, también, los cambios de actitudes o de pensamiento que se producen en ella, los problemas con los que se enfrenta y las soluciones que adopta. En ese sentido puede incluir temas en su agenda que le sean propios, sin tener, necesariamente, que tener como punto de referencia las prioridades de contenido de los diarios nacionales. Es importante la atención a los problemas de la vida cotidiana de la gente, la atención a los espacios privados, a temas de consumo, etc. (1997: 50).

Per la seua banda, Coca i Peñalva incideixen en el servei a la comunitat: “Priman por ello las informaciones locales y orientan su información de una manera directa al lector, con un propósito mediático casi doméstico”. És a dir, prioritzen la utilitat pràctica de la informació –l'accés a la cartellera de cinemes, les esquel·les o les farmàcies de guàrdia– sobre els continguts de política nacional o internacional: “Se trata al mismo tiempo de un periodismo blanco, no agresivo, que facilita las cosas al lector sin necesidad de crisparlo, aunque no pierda de vista su papel fiscalizador de los gestores públicos. Su éxito dependerá, por tanto, de esa capacidad de personalización” (1998: 138-139).

2. Un primer intent de classificació dels *diaris* nascuts a Internet. Metodologia i criteris d'estudi

L'aproximació als mitjans valencians en Internet requereix, d'entrada, una primera classificació per a poder analitzar amb major precisió les seues característiques. Els més de quaranta *diaris* nascuts a la xarxa⁴ es poden agrupar per raó de l'àmbit geogràfic –els d'informació general– o per les propietats de la seua especialització. En base al primer criteri, a banda de les tres publicacions que abasten la Comunitat Valenciana (*Panorama Actual*, *La Voz digital* i *Pàgina 26*⁵) i de *Vilaweb* (que la integra com a part dels Països Catalans), trobem les quatre edicions valencianes de *El Periodista Digital –El Reportero Digital* per a les denominacions locals– i les tres de *Diario Digital*⁶, i una desena de publicacions, la majoria de caràcter comarcal o intercomarcal. És el cas de *3x4 Info*, *Bajo Segura Noticias*, *El Periòdic* (amb cinc edicions), *Orihuela Digital*, *Villena Diario*, *Horta Noticias* o *Povet*. A ells s'afegeixen casos

⁴ Dels 89 mitjans diaris digitals catalogats per G. López, entre opcions amb versió impresa o exclusius d'Internet, queden fora d'aquesta anàlisi les publicacions estrangeres adreçades a les comunitats de residents foranis, especialment en ciutats de la costa d'Alacant. Les particularitats de la seua especialització, a més de la llengua vehicular, distorsionarien els objectius plantejats.

⁵ Aquesta publicació es va incorporar a la xarxa el 27 de desembre de 2007.

⁶ Es tracta de les edicions: www.reporterodigital.com/alicante; www.reporterodigital.com/castellon; www.reporterodigital.com/elche i www.reporterodigital.com/valencia, en el primer; i de www.diarialicante.es, www.diaricastellon.com i www.diaridigitalvalencia.com.

com *Vinaròs News*, que es presenta com una revista quinzenal, o la guia de serveis i notícies *Guía Activ. Gandia y la Safor en Internet*. Si en el primer grup d'informació general s'inclouen vint publicacions, el que reuneix a les especialitzades està integrat per divuit. D'ell formen part mitjans dedicats només a esports (*Nostre Esport* i *Zona Esport*), opinió (*Confidencial7d.com*, *El Palleter* i *Vinalopó Digital*), informació institucional (*Altea Digital*, *CEUElcheDigital*, *Diari d'Actualitat Universitaria*, *El Rotativo*, *Unión Web*, *Uvalencia.info* i *Veintepies*) o alternativa (*Anna Notícies*, *Indymedia Alacant*, *Indymedia La Plana*, *Indymedia Valencia* i *L'Avanç*).

De la classificació detallada en el paràgraf anterior només es tindran en compte els mitjans sense versió en paper que incorporen informació general, siga quina siga la seua cobertura geogràfica en relació amb l'àmbit valencià. Així doncs, el corpus d'estudi està integrat per gairebé una quarta part de les publicacions catalogades com a diaris, amb la finalitat de comprovar quines són les característiques específiques que presenten en relació amb els equivalents en paper. Tenint en compte la voluntat d'aproximació al model i la varietat de trets a considerar, s'ha optat per una metodologia qualitativa, per a poder comptar amb una perspectiva d'observació més àmplia que la que permetria un acostament quantitatiu ajustat a una mostra temporal més limitada. Amb eixe objectiu s'ha elaborat una fitxa d'anàlisi que abordarà des d'aspectes més generals, com la llengua i l'estructura en seccions, fins a d'altres més específics, com són els recursos expressius i narratius, els gèneres i els estils emprats a l'hora de donar compte dels fets d'actualitat. A més, aquestes variables es combinaran amb els tres elements definitoris dels mitjans digitals, per a veure com es manifesten la hipertextualitat⁷, el caràcter multimèdia⁸ i la interactivitat⁹ en els suports analitzats, a través de l'estructura i nivells d'aprofundiment que permeten els textos publicats, la integració d'imatges (fixes i en moviment) i so o les possibilitats de participació que ofereixen als seus lectors. L'estudi de la vintena de mitjans girarà al voltant de dos grans eixos que es detallen a continuació:

-*Model de mitjà*: llengua; seccions (informatives, de participació, de serveis i oci); àmbit de cobertura; freqüència d'actualització; hipertextualitat; multimedialitat.

-*Característiques expressives*: autoria; fonts d'informació i recerca; continguts d'atenció prioritària; recursos expressius (qualitat narrativa, creativitat, tipus de llenguatge/registre) i gèneres desenvolupats (informatius, interpretatius i d'opinió).

⁷ R. Salaverría es basa en diferents aproximacions conceptuals per a oferir la seua definició: la capacitat d'interconnectar diversos textos digitals entre si. Un hipertext seria, per tant, el resultat de posar en pràctica eixa capacitat que permet combinar elements textuais, so i imatges (2005: 30).

⁸ En combinació amb l'anterior, Salaverría presenta la multimedialitat com "la capacidad otorgada por el soporte digital, de combinar en un solo mensaje al menos dos de los tres siguientes elementos: texto, imagen y sonido" (2005: 32).

⁹ La possibilitat de que l'usuari interaccione amb la informació que se li presenta, amb aquell que la proporciona o amb els altres usuaris de la mateixa. Aquesta interacció no és, però, uniforme i pot mostrar-se de manera gradual, segons les majors o menors possibilitats que permet el mitjà.

3. Anàlisi dels models de publicació

Per a poder abastar millor les peculiaritats que presenten els mitjans valencians en la xarxa es diferenciaran dos grups a l'hora d'aplicar la fitxa d'estudi, atenent a les dimensions geogràfiques. En primer lloc, aquells que, amb un caràcter estatal, presenten edicions valencianes (*Diario Digital* i *El Reportero Digital*), els de caràcter supra autonòmic (*Vilaweb*) o autonòmic (*Panorama Actual* i *La Voz Digital*). En segon lloc, els que compten amb un àmbit de cobertura intercomarcal, comarcal o local.

3.1. Àmbit autonòmic i edicions valencianes

A diferència dels diaris comarcals, els d'àmbit autonòmic o supra autonòmic tenen ben definida la seua llengua vehicular, amb un predomini clar del castellà, a excepció de *Vilaweb* i *Pàgina26*, que utilitzen la llengua catalana de forma exclusiva. Tots ells inclouen tant seccions informatives com de participació i serveis –tret de *La Voz digital* i *Pàgina26*, encara que aquest últim sí que deixa la porta oberta a fer comentaris.

La complexa subdivisió d'àrees que presenta l'edició general d'*El Reportero Digital* (Periodismo, Política, Sociedad, Religión, Ocio y Cultura Economía, Tecnología, Deportes, Ciencia, Salud, Estilo, Suplementos, Servicios, Participa –totes elles subdividides al mateix temps), contrasta amb el que ofereixen les quatre edicions valencianes, emplaçades en les principals ciutats de la Comunitat. Aquestes es limiten a una mena de revista de premsa –indicant la font de procedència– amb retalls d'informacions d'altres mitjans, d'agència o de portals d'informació i alguns *blogs* a càrrec de col·laboradors locals. En canvi, la participació i els serveis es circumscriuen a l'edició general. El mateix ocorre amb *Diario Digital* que, malgrat comptar amb tres edicions i seccions anomenades Comunidad, Provincia i Local (a més de Actualidad, Cultura, Deportes, Economía, Internacional, Libros, Nacional, Opinión, Política, Salud, Sociedad, Sucesos, Tecnología, Turismo), a penes ofereix alguns continguts autòctons. Tot i que apareixen sense signar, la seua procedència és d'agència.

Panorama Actual, per la seua banda, estableix una doble divisió temàtica (Política, Economía, Sociedad, Copa América, Sucesos, Deportes –amb enllaç amb els webs dels principals clubs–, Cultura/Espectáculos, Tecnología, Humor) i geogràfica (*Crea tu propia edición local* en onze ciutats), però, a diferència dels anteriors, dóna un pes important a les informacions valencianes. *Vilaweb* i *Pàgina 26* ofereixen altres variacions. El primer no inclou, en essència, una estructura temàtica, sinó que diferencia entre la informació general (proporcionada, entre d'altres, per l'edició d'Europa Press en català) i la local, a través de la xarxa de corresponalsies en set ciutats valencianes (encara que l'activitat que presenten és desigual); mentre que el segon recull una proposta novedosa: opinió, tendències, política-món i Comunitat Valenciana (nord, Xúquer-Túria, centrals, sud). Per la seua banda, *La Voz digital* opta pel model de molts diaris regionals en format imprés, amb una secció dedicada a la

Comunitat Valenciana, que se suma a les altres dues d'àmbit geogràfic (Mundo, Nacional), i la resta dividida de manera temàtica o per gènere (Economía, Sociedad, Cultura, Deportes, Opinión).

Des d'un punt de vista formal, els mitjans anteriors –amb l'excepció de *La Voz digital*¹⁰ i *Página 26*¹¹– maximitzen les opcions de participació, a través d'una variada oferta de fòrums, xats (dues propostes que no inclou *Diario Digital*), enquestes, cartes al director o la possibilitat de fer comentaris a les notícies (tret de *Vilaweb* per a aquest últim cas). Però aquest desplegament –formal, com s'ha dit– està lluny d'apropar-se a la tan mitificada interactivitat *real*. A les limitacions a la participació pròpies de la determinació de l'agenda del debat per part del mitjà (Palau, 2005) –que en bona mesura van parelles a l'escassa participació que registren les edicions analitzades–, s'afegeixen altres no menys importants, com revela una aproximació semiològica a la posada en valor dels espais de participació en la portada de les publicacions:

(...) on constate que la page d'accueil est marquée par les réticences des rédactions vis-à-vis de l'expression profane. Les termes les plus séduisants ou incitatifs conduisent vers une offre décevante, ceux qui s'inscrivent dans la mouvance du web 2.0 concernent en premier lieu une production discursive de journalistes et d'experts. Pour finir, les liens occupent des places peu stratégiques au sein des pages d'accueil ou sont invisibles, noyés au sein d'interminables menus déroulants. Le résultat obtenu et probablement recherché est celui d'une apparente domination et maîtrise du territoire éditorial par les rédactions (Touboul, 2008).

Les propostes de serveis/oci que ofereixen aquests mitjans resulten semblants (trànsit, meteorologia, borsa, jocs, horòscops, loteries, cartellera, programació televisiva...), amb algunes peculiaritats per part de *Vilaweb*, com és el fet de sumar als anteriors les seccions de traductor, qüestions de llengua, llibre d'estil o botiga de productes vinculats a la llengua, la cultura o les manifestacions socials del seu àmbit de cobertura.

La freqüència d'actualització en les cinc publicacions és diària, encara que calen alguns matisos, ja que, si bé es revisen els continguts generals varies vegades al dia (fins i tot s'incorpora l'hora en algun), en els referits a la informació valenciana, aquesta dinàmica no es manté al mateix ritme, especialment en *Diario Digital*, que pot passar més d'una setmana sense revisar la secció Comunidad, o en alguns apartats de *La Voz Digital*. En el cas de *Vilaweb*, depén de la freqüència amb que els corresponsals accedeixen a renovar-los, mentre que *El Reportero Digital*, seguint la seua dinàmica de revista de premsa, sol actualitzar amb una relativa continuïtat.

Els enllaços no estan presents en les edicions electròniques dels dos diaris d'àmbit estatal i, quan s'incorporen, estan al servei d'interessos publicitaris, ja

¹⁰ Només ofereix una possibilitat d'intervenció a través del *link Contacto* i un correu encapçalat per la declaració d'intencions: "La Voz es un proyecto plural y abierto a toda la sociedad valenciana. ¿Desea colaborar con nosotros?".

¹¹ Malgrat la presentació: "Volem fer realitat una publicació valenciana en línia, oberta a la participació ciutadana activa i que siga un punt de referència per a la gent que busca, no tan sols opinió, sinó informació rigorosa".

que vinculen amb entitats financeres (*Diario* amb una caixa d'estalvis cada vegada que es parla d'empresa o de diners) o ofertes turístiques, de vegades de manera aleatòria i desafortunada¹². En el cas de *Panorama Actual*, els enllaços es limiten a relacionar la lectura amb altres notícies publicades en un espai de temps recent i, en tot cas, representen un percentatge mínim. L'excepció és *Vilaweb* –i en menor mesura *Pàgina 26*–, que fa un ús intensiu d'aquestes propostes, amb múltiples enllaços en algunes notícies, sovint externs (amb les entitats o els webs dels protagonistes) i multimèdia. Així mateix, també incorpora *links* individualitzats per a accedir a la informació d'arxiu.

L'opció multimèdia està estesa entre els diferents mitjans digitals d'abast supra autonòmic, encara que les propostes i l'oferta mereixen una consideració individual. Mentre *Panorama Actual* fa servir una xicoteta galeria fotogràfica i vídeos proporcionats per la televisió local Tele 7 (a penes mitja dotzena i sense permetre accés a arxiu), *Vilaweb* incorpora una secció dedicada a vídeos elaborats per la publicació, a partir d'entrevistes sobre temes o personatges d'actualitat i permet, a més, accedir a l'arxiu on també inclou reportatges. Com l'anterior, *El Reportero Digital* ofereix una secció pròpia d'entrevistes, amb enllaç a l'arxiu i els vídeos del dia amb notícies d'actualitat (proporcionats per una empresa externa, Zoom-in). *Diari Digital*, en canvi, no compta amb un servei propi destinat a aquesta finalitat, però incorpora les imatges descarregades de YouTube i un enllaç amb Radio Andalucía. L'única publicació d'aquest grup que obvia tant el sentit multimèdia com l'aposta per altres gèneres que no siga la notícia –llevat d'algun cas molt puntual– és *La Voz Digital*.

Pel que fa als recursos expressius, la pràctica totalitat de les informacions publicades als cinc diaris anteriors apareix sense identificar, una circumstància que es pot vincular amb el seu origen d'agència o, en menor mesura, de comunicats de premsa (sovint recollits al seu temps per les pròpies agències). Aquest fet té un reflex directe no només en els continguts informatius del propis diaris, sinó també en la seua escriptura. Si la manca de recursos humans de les redaccions obliga a recórrer a proveïdors com les agències per a poder nodrir de continguts les seues pàgines, també obliga a haver de triar entre aquells esdeveniments que elles proposen com a notícia i, per tant, a limitar a un ventall reduït l'horitzó informatiu. No és casual, per tant, que aquests mitjans no oferisquen uns continguts propis, fruit de la recerca, ni que opten tampoc per una diferenciació qualitativa en l'escriptura, o per aquells gèneres, com el reportatge, que requereixen una inversió de mitjans (recerca, capacitat d'anàlisi, temps...) que queda fora dels processos productius de la premsa digital.

Els continguts venen delimitats en bona mesura per les seccions que ofereixen, encara que la renovació o el subministrament resulta desigual en elles. En aquest sentit, són les informacions de política, economia i societat (sobretot

¹² És el que passa amb la notícia publicada per *El Reportero Digital* el 2/4/2008, titulada "Juntas contra el terrorismo" i que ofereix, des del nom Pilar un enllaç amb una agència de viatges per preparar el pont del mes de maig: "En el acto han estado también Pilar Manjón, presidenta de la Asociación 11-M, de víctimas del atentado islamista de Madrid de marzo de 2004, y Maite Pagazartundua, presidenta de la Fundación Víctimas del Terrorismo".

notícies cridaneres, rosa o successos) les que solen generar major atenció, encara que en el cas de *Vilaweb* també tenen una importància substancial les de cultura.

Pel que fa als recursos expressius empleats en la narració, cal dir que la majoria fa servir un llenguatge típic d'agència, encotillat i sense més ambicions que la mera funcionalitat en la transmissió. En aquest panorama general és *El Reportero Digital* qui incorpora algunes variacions en les informacions de política, mínimes en el volum proporcionat, però substantives si es té en compte el to general. El problema es planteja quan la voluntat de diferenciar-se no va acompanyada d'un treball previ, és a dir, de la recerca d'uns materials alternatius o d'uns ressorts analítics amb capacitat per a processar les dades. És llavors quan es cau en el perill de convertir la interpretació més explícita i la proposta desenfadada en una mena d'article d'opinió –molt habitual en la secció de política i en la d'esports–, com mostren els següents exemples, o en una opció poc encertada, en el darrer:

(PD/Agencias).- Mal van en el COI si creen que se pueden permitir ciertos lujos. Aseguran que no entrarán en polémicas por la represión que ejerce en el Tíbet y comparó la situación con el País Vasco en España. Quizá olvidan los señores del Comité que, en Euskadi, quien pide la independencia son terroristas. (“El COI compara las protestas en el Tíbet con el separatismo vasco”, 3/4/2008)

(Agencias / PD).- Bermejo no está defraudando. El locuaz ministro está quedando a la altura de las suelas en el contencioso que mantiene abierto con los funcionarios. (Bermejo acusa a los sindicatos de tongo, 3/4/2008).

(PD).- Es el acariciador oficial del presidente del Gobierno. Y lo peor es que goza haciendo gala de ello. Y no defrauda”. (“Suso de Toro: ‘Es igual de xenófobo el discurso del madrileñismo que el de los otros nacionalismos’”, 3/04/2008)

(PD).- A Mariano Rajoy le están lloviendo las h... por todos los lados. Para unos ha renovado mucho, para otros poco... Además, el grupo de los que piden la cabeza de Rajoy tiene un novio socio: Pepiño Blanco. El Secretario de Organización del PSOE mete el pico el casa ajena (...). (“Blanco se une a los que piden la cabeza de Rajoy por su ‘falsa renovación’”, 3/4/2008).

Els gèneres estrella en els diaris anteriors són la notícia i els d'opinió, a través d'una eclosió de *blogs* i articles de col·laboradors. En canvi, però, no s'aposta pel reportatge, que exigeix un esforç addicional als anteriors. L'excepció a aquest punt seria *Vilaweb*, que incorpora el gènere en format audiovisual, través de reportatges sobre temes diversos (voluntariat, tecnologia, història). El mateix passa amb les entrevistes, que s'ofereixen en aquest format i amb una mínima edició, sense intervenció del redactor, ja que les preguntes es mostren sobreposades a la pantalla. Les peces es caracteritzen per la brevetat (de 5 a 15 minuts) i el caràcter informatiu, encara que hi algunes excepcions d'entrevistes de personalitat (Josep Benet) i són accessibles a través de l'arxiu. La presència d'aquest gènere mereix algunes consideracions donat que també *El Reportero Digital* l'ofereix sota el mateix esquema audiovisual –amb l'excepció que de vegades presenta com a entrevista el que són unes declaracions preses al vol en un acte públic. De fet, en contra del que trobem en els mitjans tradicionals, se substitueix el caràcter dialògic –essència del gènere– pel monòleg de l'entrevistat i no s'inclou un altre aspecte bàsic com és

el perfil/presentació. La crònica esportiva està present en alguns articles publicats a *Diario Digital* i *El Reportero Digital*, sempre recuperades d'agència i no signades, un dels trets característics en un gènere on la mirada del periodista marca la pauta.

3.2. Publicacions provincials, comarcals i locals

La llengua dominant en aquests mitjans és també el castellà, tot i que alguns tinguen com a àmbit de referència comarques valencianoparlants o es decanten per un model bilingüe, com ocorre amb *Povet*, *3x4 Info*, *Horta Noticias* o *Vinaròs News*. A diferència dels de l'epígraf anterior, la divisió de seccions no sempre es mostra nítida ni recull tots els apartats (informació, participació i serveis). De fet, es poden establir dos grups segons la major o menor oferta. En el primer s'inclourien *Povet*, *3x4 Info*, *El Periòdic*, *Villena Diario* o *Horta Noticias*, que ofereixen amb diferents criteris una certa estructuració dels seus continguts. L'opció geogràfica d'aquest últim, ordenada per pobles, contrasta amb la resta, que combina, en un primer nivell, aquest aspecte amb altres temàtics, de suports o de gèneres: *Villena* (Política, ciudad, sociedad, cultura, deportes, opinión, sucesos, fiestas), *Povet* (actualidad: comarcas, gente, cultura, especiales, deportes; servicios; + servicios: foro, chat, dominios, buscador; contraportada), *El Periòdic* (Noticias, especiales, opinión, servicios, multimedia, participa) o *3x4 Info* (Noticias, cultura, medi ambient, videos, esports, buscar, classificats, serveis, gastronomia). En el segon se situarien *Vinaròs News*, *Guía Activ*, *Orihuela* o *Bajo Segura*, amb un disseny poc evolucionat i una organització de la portada confusa per a la navegació.

Aquests mitjans, tot i l'opció de proximitat, a penes obrin el seu ventall a la participació ciutadana. Només *Povet*, *Villena Diario* i *El Periòdic*¹³ ofereixen als lectors participar en fòrums i/o xats, mentre que *Guía Activ* té aquesta connexió desactivada. Més enllà de les consideracions sobre l'autèntic abast de la interacció, la resposta és mínima, anecdòtica. *Povet*, que també permet comentar les notícies, a penes han generat poc més de mig centenar de respostes en tres anys. Les estadístiques de *Villena Diario*, que va activar el servei nou mesos abans de la recollida de dades, parlen per elles mateixa: "7 Mensajes en 6 Temas por 8 Usuarios". A excepció dels de l'epígraf anterior, les enquestes tampoc figuren com una opció habitual. La resta de diaris, tan sols inclouen una adreça electrònica poc visible i sovint lligada a interessos publicitaris, ja que aquestes crides a la participació minimitzades no es veuen reflectides enlloc.

Si la participació representa un punt dèbil en aquests mitjans de proximitat, el mateix es pot constatar quan s'analitza l'oferta de serveis, inexistent (*Villena Diario*, *Horta Noticias*, *3x4 Info*) o mínima (*Vinaròs News*, *El Periòdic*, *Povet*, *Orihuela Digital*, *Bajo Segura* o *Guía Activ*).

La freqüència d'actualització de continguts és diària, tot i que l'afirmació no es pot fer extensiva a totes les seccions. Així, hi ha algunes més sensibles a la

¹³ No permet accedir a l'arxiu si no es compta amb una identificació.

variació, sobretot de política, i altres que poden passar una setmana o més sense modificació, en el cas de cultura. Tampoc la incorporació d'informacions és idèntica¹⁴, oscil·la entre les 12-15 de *3x4 Info* o *El periòdic*, les 10-12 de *Povet* i nivells més baixos, com *Villena Digital* i *Bajo Segura Noticias*, a penes mitja dotzena d'incorporacions diàries, i tres o quatre en el cas d'*Orihuela Digital*.

La hipertextualitat representa encara una opció per explotar en la majoria de publicacions analitzades i una mera curiositat en altres. És el cas de *Vinaròs News*, que només la fa servir per a conduir a la font original de les notícies; de *Bajo Segura Noticias* i *Orihuela Digital*, que es limiten a enllaços interns amb les d'arxiu o de *3x4 Info*, que fa ús –de manera bastant excepcional– d'enllaços externs amb entitats o localitats a les quals fa referència.

L'opció multimèdia va parella a l'anterior i en cap cas es presenta com una oportunitat de convergència, sinó, més aviat, com una suma de formats. Així, *3x4 Info* ofereix un enllaç a la ràdio del mateix nom i una secció de vídeos on es pot accedir a l'informatiu setmanal de dues TV locals i a algunes peces de creació pròpia que s'assemblen més a una opció publicitària que informativa. *Povet*, per la seua banda, permet l'accés a l'informatiu de la cadena per Internet i a alguns programes, mentre que *El Periòdic* es recolza exclusivament en galeries d'imatges dedicades a actes festius i esdeveniments esportius que, a més, estan destinades a la comercialització, el que explica el seu nul valor informatiu. La resta ni tan sols incorpora aquestes alternatives.

La pràctica totalitat dels articles publicats apareixen sense signar o amb la denominació corporativa, tret d'algunes excepcions a *Horta Noticias* i *Vinaròs News*. Si en les publicacions anteriors eren les agències les proveïdores de continguts, el caràcter local d'aquestes implica altres fonts que, no obstant, incideixen en els mateixos problemes: la manca de recerca i d'opcions alternatives per a elaborar una agenda de temes pròpia. Les noves canteres són ara els gabinets de premsa, que depenen de l'administració en la majoria de casos, amb una informació institucional, a través de rodes de premsa o notes informatives d'ajuntaments de ciutats mitjanes o, fins i tot, de diputacions, mancomunitats i altres organismes amb capacitat per a proporcionar i distribuir aquests continguts. *Bajo Segura Noticias* inclou una declaració ben il·lustrativa: "Salvo cuando se cite otro autor, fotos y textos son facilitados por el organismo, entidad o institución aludida, habitualmente de municipios del Bajo Segura". *3x4 Info* opta per indicar en alguns casos la font (web) o explicita que ha estat obtinguda de nota de premsa. No sempre, però, es així, ja que part de les informacions publicades per aquests mitjans procedeix d'altres impresos amb uns certs retocs i sense que s'indique la font originària, com es pot comprovar amb una simple comparació.

Els continguts d'atenció prioritària basculen entre la informació de societat, amb una gran receptivitat cap a les notícies d'actes lúdics i festius o de successos, i la política local, especialment a *Horta Noticias*, *Villena Diario* i *Povet*. De fet,

¹⁴ *Horta Noticias*, per la seua banda, no permet aquesta comprovació, ja que modifica l'hora d'actualització en totes les notícies, malgrat que no s'hagen produït canvis. una actualització de totes

aquestes dues seccions estan presents en bona part de les publicacions analitzades, el que mostra ja una voluntat de fer-se ressò d'elles¹⁵.

Lluny de promoure el debat social o d'incidir en els temes d'interés i aprofundir en ells, aquests mitjans digitals opten, en la majoria de casos, per recollir comunicats de premsa que ni tan sols es limiten a contrastar, especialment quan es tracta de denúncies o de reivindicacions polítiques, com passa en la següent notícia d'*El Periòdic* (4/4/2008), elaborada amb llargues cites i sense confirmar en cap moment la postura veïnal: "Moliner: 'El Ayuntamiento y los vecinos están de acuerdo en que la N-340 no pase a escasos metros de la ermita de la Magdalena'" (subtítol: "El Vicealcalde [de Castelló] critica a los que pretenden amordazar al ayuntamiento y a los vecinos"). O en altra molt semblant que ofereix *Povet* el mateix dia: "El concejal de Urbanismo de Vinaròs asegura que el sector empresarial ve 'con buenos ojos' el futuro polígono". Per contra hi ha poca intervenció de les associacions de veïns o d'altres col·lectius locals, més enllà de l'organització de festes i actes lúdics. Falta, en bona mesura, cert *esperit periodístic* a l'hora d'abordar els temes, que es deixa sentir, per exemple, en propostes de titulació, més pròximes –*Horta Noticias* seria una excepció– al tauló d'anuncis que a la formulació informativa:

Vilafranca y la Diputación plasmarán en un convenio la rehabilitación de la plaza de toros (*Povet*, 28/3/2008) [No s'indiquen qüestions bàsiques com el cost, inici, durada, etc.].

Una comitiva de Moldavia visitó el Hospital de Torreveja (*Bajo Segura*, 4/4/2008) [Mostra el costat folclòric en comptes d'indicar els integrants, el motiu o el balanç].

Reunión de los sindicatos con representación en el Ayuntamiento y el Concejal de Personal, José Joaquín Valiente (*Villena Diario*, 3/4/2008) [Oblida la causa i la conclusió de l'encontre].

L'escassa atenció a la qualitat expressiva es deixa sentir en el fet que algunes publicacions, en una mena de rampell telegràfic, eliminen els articles i les preposicions dels titulars¹⁶, com en aquests de *Bajo Segura*:

¹⁵ La següent selecció de titulars, publicats en l'edició de vesprada del 4/4/2008, permet una aproximació: *Bajo Segura Noticias*: La Guardia Civil detuvo 9 presuntos autores delitos robo, encubrimiento y receptación / Una comitiva de Moldavia visitó el Hospital de Torreveja / Visitaron Guardamar 55 estudiantes de la ciudad hermana de Soissons (Francia).

3x4 Info: Onda, Morella, Vilafranca y Benicàssim participan en un proyecto de modernización / Forcall estará a la fira de turisme de Valencia / Llega una nueva edición de la Agenda Activa de Vilafranca con teatro, literatura o solidaridad.

Povet: El PP de Vinaròs reclama unir el parking subterráneo con el Mercat municipal / El Bloc de Vinaròs reivindica la conservación y recuperación de las Lápidas del Convento de S. Francesc / El proyecto básico del futuro auditorio de Vinaròs podría estar terminado antes de este verano, incluirá una segunda planta de aparcamiento.

Villena Diario: "El Ayuntamiento de Villena a punto de ser padre" / Manifestantes de CC.OO. cortan el tráfico en el camino de servicio de la autovía / El realismo de Vidal da luz propia a las paredes de la Salvadora.

¹⁶ Aquesta tendència de la premsa anglosaxona, present –en castellà– en alguns mitjans llatinoamericans, s'observa també en alguns titulars de *Diario Digital* (3/4/2008): "Adjudicadas _ obras _ rehabilitar _ edificio para oficinas municipales en Gandía" o " _ PSPV denuncia _ _ _ _ _ Ayto. hubiese pagado _ facturas habría acabado _ saldo negativo".

Abierto * plazo * inscripción para cursos gratis sobre Técnicas de Paquetería y Técnicas de Escaparatismo (3/4/2008, Benejúzar).

* Guardia Civil Alicante detuvo a * presuntos autores de un robo con violencia en * interior de * vivienda con moradores (31/3/2008, Albaterra).

O mimetitzen el llenguatge burocràtic de la font informativa en reproduir fil per randa una nota de premsa que sembla escrita pels guionistes del NO-DO, plena de repeticions, falques supèrflues, un lèxic passat o imprecís i, entre d'altres, gerundis copulatiu:

Policías de la Comisaría del Cuerpo Nacional Policía de Castellón, han procedido en la madrugada del día 3 de los corrientes a la detención de tres individuos varones (...).

Los hechos que han desembocado en la detención han sucedido a la hora del cierre de un local de copas (...). A esa hora los tres detenidos pretendían entrar en el local, pero el pinchadiscos del local ya estaba cerrando, por lo que no les han dejado entrar. Ha sido entonces cuando los jóvenes han esperado (...) y le han exigido que les entregase todo el dinero que llevaba, pensando que podía ser el que llevase la recaudación del local. Como la víctima se ha negado a entregarles nada le han golpeado, y entonces les ha entregado los 10 euros que llevaba, siendo golpeado de nuevo pues los individuos pensaban que tenía que llevar más (...).

A uno de ellos se le ha ocupado un billete de 10 euros con restos de sangre, todavía fresca.

(...) serán puestos a disposición judicial en la mañana de mañana, (...) (*El Periódic*, 4/4/2008).

La recerca creativa brilla també per l'absència. Ni tan sols en aquells temes que donen joc s'assatja un inici que sorprenga al lector, que tracte d'atrapar-lo en la lectura, que situe algun detall amb força per a retindre'l, com suggereixen de manera clara molts dels temes de cultura. Ni molt menys una estructura que innove. I açò és especialment problemàtic en textos que, com el reportatge, exigeixen una escriptura que trenque amb les cotilles. *El Periódic* –l'únic que recull el gènere, o almenys l'anomena– presenta sota aquesta etiqueta un text que arranca així:

QUALICER, el foro del recubrimiento cerámico, abrirá sus puertas del 10 al 13 de febrero de 2008 en la sede de la Cámara de Comercio de Castellón, para celebrar su décimo aniversario.

Este acontecimiento bienal tiene su origen en 1990 en Castellón, cuando la Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación y el Colegio Oficial de Ingenieros Superiores Industriales unieron esfuerzos y recursos para crear un evento dedicado en exclusiva al sector del recubrimiento cerámico, un acontecimiento que marcará un antes y un después en la historia de un sector tan dinámico y potente, que ha sido el verdadero motor de la economía de esta provincia mediterránea (8/1/2008).

Les escasses entrevistes mostren, a banda d'un esperit poc crític –sobretot les adreçades a responsables municipals–, un marcat amateurisme i falta de preparació, com posen de manifest les preguntes, el que repercuteix l'interès que susciten. Altres vegades, però, es produeix una clara confusió de gèneres. Es presenta una notícia més llarga com a reportatge o es recull com a tal el que –fins i tot el propi autor– denomina crònica, com ocorre en el següent text del FIB que, a més, traspassa les convencions del gènere per a derivar en una mena de *blog*:

Lucía el sol en Benicàssim (...) han conseguido que la que aquí escribe hoy crea de nuevo, que ya es mucho decir, en el pop nacional (...).

(...) y viene a cuento deciros que me fue imposible conseguir ninguno de los dos en Castellón y tuve que comprarlos por Internet, todo sea dicho.

No quiero terminar esta crónica sin citar (...) Mark bajó del escenario y comenzó a cantar y pasear entre sus fans, a quienes nos dedicó (me incluyo) el tema en cuestión.

No tengo palabras. Así me quedé cuando terminó y así estoy ahora, esperando volver a verles de nuevo. (...) os confieso que me encanta escuchar esta canción (...) Ipod en mano (gracias, hermano mío, por el regalazo) (Dorian crónica de un éxito anunciado. *El Periòdic*, 26/7/2007).

La confusió entre notícia i columna d'opinió també s'evidencia en *Villena Diario*:

Santamaría se ha definido por ser una persona que siempre ha estado en la "sombra" (...) que ayer decía digo y hoy dice Diego, quedándose tan pancho (...) amigo de las escuelas talleres, escuelas que le salieron ranas pero, nunca admitió culpa alguna por ello (2/4/2008).

Vicenta Tortosa, ex alcaldesa de Villena por el Tripartito, no consiguió el apoyo mayoritario (...) pese a que su elección la mandaba fuera de Villena, al menos por cuatro años, cosa que a la señora Tortosa le hubiera encantado y no digamos nada al PSOE.

De Cate Hernández, que se puede decir, que solo 35 villeneros apostaron por ella. La señora Cate, deberá empezar a plantearse (según la opinión de sus paisanos) dejar la política para evitarse el batacazo (si Dios no lo remedia) (10/3/2008).

Front a l'escassa i irregular publicació de reportatges i cròniques, els gèneres d'opinió tenen una presència més destacada –sense arribar als nivells dels diaris de l'epígraf anterior–, a càrrec del mitjà (*Villena Diario*) o oberts a la participació (*Orihuela Digital*, *Povet* o *El Periòdic*¹⁷).

¹⁷ Permet als lectors comptar amb un blog, una iniciativa que ha tingut, però, una acollida molt discreta: "Se trata de un servicio gratuito que elperiodic.com ofrece en su afán de lograr siempre la mayor interactividad posible con nuestros lectores. (...) la temática será libre y en los artículos no intervendrá elperiodic.com".

4. Conclusions

Malgrat la vintena d'edicions i *diaris* locals valencians nascuts a la xarxa, proximitat i convergència digital són encara realitats poc compatibles. El recurs hipertextual és anecdòtic en unes publicacions que no passen dels dos nivells d'aprofundiment (titular i text) i que a penes fan ús dels enllaços (ni tan sols dels interns que duen a l'arxiu), un símptoma clar del model d'informació directa, d'aposta per la notícia menyspreu d'altres gèneres que, com el reportatge, requereixen un treball més intensiu, en la línia del que apuntava Fontcuberta per als seus parells en paper. De fet, la investigació, la recerca de continguts propis és pràcticament nul·la en uns mitjans que es limiten a bolcar teletips i notes de premsa, com evidencia l'anonimat dels textos. I també el llenguatge burocràtic i oficialista que traspuen, en uns casos, o d'agència, correcte però esquiu a qualsevol recerca expressiva o espurna de creativitat. Aquesta dependència té el seu reflex fins i tot en la llengua vehicular –majoritàriament castellà– d'algunes notícies, ja que en els mitjans bilingües s'opta per reproduir la informació en la llengua que s'ha rebut. Al predomini de la notícia s'afegeix sovint una confusió en la presentació i el tractament dels gèneres: es considera reportatge el que no és més que una notícia llarga, i la informació, en un intent de marcar la diferència, apareix trufada de judicis de valor. A la inflació dels gèneres d'opinió s'uneix l'escassetat dels informatius-interpretatius, que perden els trets característics que han mantingut en els mitjans tradicionals: la crònica –reduïda als esports– es desproveeix de signatura i l'entrevista (audiovisual), de l'essència dialògica.

Pel que fa als temes abordats, es pot establir una distinció entre els mitjans autonòmics i estatals amb edició valenciana, i els comarcals-locales, de manera que els primers dediquen major atenció a qüestions de política, mentre que en els segons, s'aprecia, a banda de les qüestions de gestió local, un gran pes de les festes i tradicions. El tractament, però, està més a prop de l'estereotip i de la mera agenda d'actes que de la voluntat de contribuir a donar a conèixer els arrels d'una comunitat, com assenyalava Fontcuberta. I el mateix es pot dir dels afers polítics i socials. Lluny d'incidir en els grans temes d'interès local i de donar veu als representants ciutadans, els mitjans digitals es limiten a penjar els comunicats i les declaracions, sense aprofitar els seus recursos, especialment els que li brindaria una aposta per la interactivitat, per a enriquir el debat públic. En aquest sentit sorprén que alguns mitjans que tenen en la proximitat la seua raó de ser renunciïn a obrir-se a la participació i, quan la inclouen, no posen en marxa estratègies per a animar-la i canalitzar-la. L'opció dels serveis, que Coca i Penalva presenten com a característica dels mitjans locals en paper, tampoc arriba al llindar de possibilitats.

Finalment, el tercer puntal sobre el qual se sustenta la identificació digital, l'opció multimèdia, apareix emprada més com un recurs acumulatiu –a través d'alguns enllaços a ràdios i televisions locals– que com una estratègia per a reforçar i posar en valor les informacions que proporcionen. Tot plegat, un ciberperiodisme local, que reproduïx molts dels vicis dels seus parells impresos sense incorporar les possibilitats, dinàmiques i potencialitats d'enriquiment de la xarxa.

Bibliografia

ARMENTIA, J. I. (2005). "Los diarios digitales siguen buscando su propia identidad tras una década de existencia", *Estudios del Mensaje Periodístico* 11: 9-22.

COCA, C., y PEÑALVA, J. L (1998). *Modelos de los medios de comunicación social : periodismo escrito*. Bilbao: Universidad del País Vasco.

DAMIAN, B. *et alii* (dirs.) (2001). *Inform@tion.local. Le paysage médiatique régional à l'ère électronique*. Paris: L'Harmattan.

DÍAZ NOCI, J., y SALAVERRÍA, R. (coords.) (2003). *Manual de redacción ciberperiodística*. Barcelona: Ariel.

DOMINGO, D. (2005): "La utopia del periodisme digital: Innovació i inèrcia en les redaccions digitals catalanes". En: MASIP, P. & ROM, J. (eds.). *La utopia digital en els mitjans de comunicació: dels discursos als fets. Un balanç*. Barcelona: Tripodos [extra]. pp. 401-416.

EDO, C. (2003): *Periodismo informativo e interpretativo. El impacto de Internet en la noticia, las fuentes y los géneros*. Sevilla: Comunicación Social.

FONTCUBERTA, M. (1997). "La identidad regional de los medios", *Cuadernos de información* 12: 45-50.

LÓPEZ GARCÍA, G. (2003): "Géneros interpretativos: el reportaje y la crónica". En: DÍAZ NOCI, J., y SALAVERRÍA, R. (coords.). *Manual de redacción ciberperiodística*. Barcelona: Ariel. pp. 449-494.

LÓPEZ GARCÍA, G. (2005). *Modelos de comunicación en Internet*. Valencia: Tirant lo Blanch.

LÓPEZ GARCÍA, G. (2008). *.Los cibermedios valencianos: cartografía, características y contenidos*. Valencia: Servei de Publicacions de la Universitat de València. Disponible en www.cibermediosvalencianos.es/cibermedios.pdf

MASIP, P. & ROM, J. (eds.) (2005). *La utopia digital en els mitjans de comunicació: dels discursos als fets. Un balanç*. Barcelona: Tripodos [extra].

PALAU, D. (2005). "Una interacció amb l'agenda fixada. Límits i interessos en la participació a les edicions electròniques de El País i El Mundo". En: MASIP, P. & ROM, J. (eds.). *La utopia digital en els mitjans de comunicació: dels discursos als fets. Un balanç*. Barcelona: Tripodos [extra]. pp. 493-504.

PÉLISSIER, N. (2001). "Internet de proximité et citoyenneté en ligne". En: DAMIAN, B. *et alii* (dirs.). *Inform@tion.local. Le paysage médiatique régional à l'ère électronique*. Paris: L'Harmattan. pp. 95-109

SABÉS, F. (ed.) (2006). *Análisis y propuestas en torno al periodismo digital*. Zaragoza: Asociación de la prensa de Aragón.

SALAVERRÍA, R. (2005): *Redacción periodística en Internet*. Pamplona: Eunsa.

TOUBOUL, A. (2008). "La presse ligne entre expertises et paroles ordinaires". En: *Actes du colloque EUTIC 2007* [en premsa].

VILLANUEVA, J. *et alii.* (2006). "La red de corresponsales locales en Vieiros.com. ¿Los nuevos gestores de la comunicación?". En: SABÉS, F. (ed.). *Análisis y propuestas en torno al periodismo digital*. Zaragoza: Asociación de la prensa de Aragón. pp. 334-344.